

Landskap: *Halmar Län*Upptecknat av: *N. G. Pettersson*Härad: *Söråmål*Adress: *Sillhärda Holmsjö*Socken: *Karlskunda*Berättat av: *Pänt Lارسن*Uppteckningsår: *1931*Född år *1849* i *Karlskunda*

1

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om tiden mellan dödsfall och begravning. Tiden mellan dödsfall och begravning

ja så fort den nyss avlidne begravdes för släkt och vänner genom ett församlings bud som sändes ut för att kalla dödsfallet, men endast till län som skulle bli inbjudna uti kyrkan på begravningen, och så fort budet hade anlånt från stuga till stuga så begav man sig till kyrkan för att beklaga och deltaga uti län stora sarg som hade drabbat län, man stannade uti kyrkan hela län första dagen för att deltaga uti sargen med att trösta de närmaste efterlevande såsom maka, barn, och systrar samt till att läsa tröstord ur bibeln, läsa böner för län bortgångne samt sjunga en del psalmer som bäst passade för län dödes —

3191

2

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

livsfröningar medan han var på yarden, däm som
 på Lätta Gått blivitt meddelade om dödsfallett och det
 tagett uti deras sarg viste med all säkerhet att de blev
 inbjudna på begravningen, vilken inbjudan skeddde
 måntligt yernam utända påsaronar på tredje dagen
 män alla lärta som fört blivitt meddelade om dödsfallett
 vitt viste att de blev inbjudna, och beryade för dän
 skuld göra sina förberedelser till dät förestående myski-
 na arbete som alltid vidlädde då man skulle bereda
 sig på att infinna sig på en begravning, ty var
 och en av de inbjudna måste hava en grundlig för-
 ning med sig på ett graväl, för si dät var var myskett
 som skulle bakas med panmakar, brömostar, pordlingar,
 i sötastar, samt en mängd bröd av många slag, kram
 brinlar, bacheler, spänbröd, slagbröd, lampelbröd, i sikt-
 tebröd; ja dät var stora mängder med matvaror man
 måste hava med sig på ett graväl, och därtill en del brännvin. —

MINDRE TILFÖRLITLIGT

män så var dät och så att leda sig på tre till säs da-
gar sam tigs uti anspråk på en ordäntlig begravning,
dän normala tiden för att hava ett lik hemma efter
döden inträtt dät var i regel nio dygn, män på prä-
stens bestämmeelse kunde dät bli ätta l. o. m. tio, elva
dygn, men under alla förhållanden fick icke en be-
gravning förhållas tidigare än ätta dagar efter
dödsfallet, dän närmaste dagen efter dät att döden
inträtt skulle underrättelse intennas hos prästen, då
hade man att bestämma begravningsdagen var dät
så så att prästen ansåg sig hava förbindar dän dag
bestämde han dät efter sitt eget godtycke, men uti van-
liga fall skulle begravningar förhållas endast på
händagarna före mässan, och dät vart före ml-tio
oberoende på hur långt man hade till kyrkan, ty
efter mässans slut fick icke någon begravning för-
hållas och dät berodde på att mässan varade till ml-fyra på dän
tiden.

Begravning

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Lät färdham icke att begravningsgästarna avhörde predikan
 under våra förfäders tid, så snart liket var godadt och grä-
 ven var i jänlagd, vilket gades av begravningsgästarna
 själva på dän tiden, så försåg man sig med vän medhavde
 maten och bränninet, som även dödgrävare och bygm-
 värdare fick sin goda del utav, och även prästen uti män-
 ga församlingar ville icke hållas bli förbitagen, då detta
 var värkställt och spriten var tömd till sista droppen,
 bar lät iväg hem med en rusande fart, och under de
 flästa fall färdham lät framfärning med stög och skrik
 under hemresan, dät hände icke så sälla att en och annan
 gats hamnade uti vägdihett under dän välkomma far-
 ten, som även inträffade ganska tragiska händelser, och
 sig rätt värt ut, män fick uti flästa fall en bysklig
 utgång, nog hände dät att man kunde bli skadad, t. o. m.
 ganska illa, män dät vaot så vanligt på dän tiden, och våra
 förfäder visade icke mindre respekt för sådant,

under våra förfäders tid liknade en begravning mera
en glädjefäst än någon annan beudning, däriigenom att grav-
älvärden skulle tillhandahålla så mycket spritvaror, uti
varje rum var framsat på något bord en sålbedante
eller lerkanna som rörde en kanna brännvin, mäd maggar
omkring, och uti själva matrummet två eller tre sådana
dä dät fattades däuti var dät god tillgång med påfäll-
nad, för så dät var så under våra förfäders till att man
skulle förmligen bada uti spritvaror, ett barn invigdes
acktuelt med sprit vid dopelsakten och på samma be-
klagliga sätt var dät när en människa skulle ifrån dän-
na världen, ja man kan helt änkelt säga att man döp-
tes uti sprit, och begravdes uti dät samma, dät var våra
förfäders sed att spriten var alldeles omvärlig vid ett
sådant tillfälle, dä sagorna instälde sig, man måste
hava dätta uppmaningsvatten sade man anners blev
sagorna allt för beplämmande och svärartade.

dän stora sörman-sängen bäddas på golvett,
 på en sådan stor byudning blev dät alltid fråga om, vad
 skall alla gästarna ligga och vila sig under natten? ja dät
 var då till att taga dän gamla vandiga seden uti anspråk
 dät var ju många släkttingar och bekanta inbjudna som
 hade ganska långt hem stundom flera mil och sådana
 kunde icke ta sig hem på natten för en stunds vila för
 att återkomma följande dag. dät var alltså icke annatt att
 göra än att bädda en sörman-säng på golvett uti storstue-
 gan, de materialar som användades här till hade man ganska
 goda lagar på under dän tiden, efter som man icke visste
 om bälstrar eller madrassar under våra färfärdars tid,
 så var underbretsen snart omställd och färdig, alla del
 tog uti datta arbete med att ställa in halm, och breda
 lyacht övar hela golvett som pågick med glamm och
 smatt av såväl husfolk som av gästarna, många av
 deltagarna var dät som gladdes övar dänna sörmanbädd. —

ty man hoppades komma sina bästa vänner så nära
som möjligt uti detta nattläger. efter som det beöfda-
des gemensamt för alla, det blev fråga om laknar till
därna stora säng, ja de behömnar var icke svåra för
si på den tiden. Hans lät mycket med linne uti de
gamla bandhemmen, och så noga var det icke om det
nått var skärfallaknar blott endast det blev något
äro kalmen, några dygnar behövedes icke hållas
man formade harnkalmen som man använde
till huvudyård, vad man skulle ha till påhåll det
var hartschen som man även var väl försedd med
under den tiden. ty allt sådant påfärdigade man själ-
va uti hemmen under våra påfärdars tid, så att en
sådan nyhanssäng var snart tillredd på det stora
galvett för ett tyngotal personer, man lade sig uti
två avdelningar, kvinnorna uti den ena ändan på
den stora bänken, och männen vid den andra ändan,

denna ordning iack togs dock icke så pantligt av gästarna
då dät fram på natten, ty under nrets inflytande
och under starkare kumör uppröpte man dän eller däm
man under samkvämet hade fått ett behag för, ja dät
var icke så nog så rämnatt om man under en sådan
sammankomst utövade en del sedlighetsbrätt under nat-
tens mörka timma, ty allt som kunde uträttas under
tystnad och märk ar så att dät blev vänligt, dät höls
icke för varken synd eller skam under våra förpäs-
sars tid, om dät så hände på en begravning,
på morgon togs staretugan åter i bruk för rävering
av mat och drick varar, kalmen bars ut och sängläderna
rallades samman och lades uti ett hänn, golvett spades
och ströddes grannis på, och borden sattes fram, och snart
var åter fästligheterna under full gång för att fast-
sätta under följande tid samkvämet skulle vara
med ombyte av sängläger, och fästal uti samma staretuga.

MINDRE TILFÖRLITLIGT

dä uppbattets stand var hammen och man skulle
shilyas åt för att fara var och en till sina hem, så
skulle man efter gammal sed sjunga en salm, man
uttråg då där ålita och mäst åpförda bland gammor-
na till att söka upp där salm som möjligtst han-
de passa för upplånadett och enighetens bland
gästarna under sin sammanvaro, hade samsynen va-
rit mindre god mellan gästarna, följade man
en salm därefter, den gamla bondgammnan hade fått
egen bestämmelserätt öfver där salm som skulle
sjungas, och på denna grund sökte han ut där han
tyckte man var förtjärd av att höra, samma
gammna skulle också vara sängledare, eller som
våra förfäder kallade dät, ta upp salmen och höra
där, hade dät då varit bränt mellan gästarna
dä uppröptes salmen nr 458, och vad är det lutt här,
gämnar plågar stant besvär, när som bäst dät varit har.

3191

10

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

nedermöda blott lät var, ^{nr 95} och vad är vår korta tid,
en beständig kamp och strid, där den ene på allt vis,
är den andres plågoris, o. s. v. hade man under tiden
hammet gott övarens under dänna fästlighet, fiska
man en salm som passade även för detta uppföran-
de, jämsam nr 369, eller, 430. ³⁶⁹⁻⁴³⁰⁻¹⁻ Lättnas giva dyra giva, av
där gud som ger allt gott, må vi glada ha om läva,
för så ovärderlig lott, som av oss dock sällan smattas,
hanske först när dän oss fattas, o. s. v.

dä nu allt var blott flöskades fram vars och ens
färningshargar väl packade med matvaror utav alla
de rätter som färdhammet under färten för att de
hemmavarande barn och tjänare skulle få något
med av matasmaten, till sist serverades avskeds-
suppen som bestod av en yngfroumugg, så man
avtackningen med guds välsignelser, och Frid övare dän
bortgångne med lyhänshning att få återträffas på dommedag, -

Lillemor

3191

11

MINRE TILFÖRLITLIGT

Om lindhistan och den som färfärdigade dän,
dät var en sådan man som tillhörde hans fack att en-
dast tillvärka endast lindhistor, man fick icke en
vanlig snickare till att göra lindhistor, ty man vågna-
de på att man hade ett stort ansvar för dät arbetet
man var rädd för parformen, ty man hade för sig
att där icke histan passade ordäntligt, hade man
icke på någon nå till att sära om nåttarna hur
man ställde sig i sin bädd så passade dät icke och på
morgnarna var man äm, brant och illamående
och ofärmogen till att utföra något arbete, och till
sist skulle man dräpa undan för att man hade
gäst lindhistan opasslig, och därför måste dät vara
en bestämd som hade dät uppdraget, han gjorde god
parform på ryttrocken såde han alltid, han gjorde
alltid lindhistan på platsen där likhet var på att
han hade passa histan efter kroppens form och storlek.

då likhistan var färdig lade hån spålv ned dån
 döda kroppen uti histan med dån dödes vörplare till
 yälv, som sedan bläddde den döde, då snickaren hade
 förklaratt att passformen var god, och att han kunde
 vrida i friid och ro uti sin bädd, och att icke någon
 anmärkning kunde försigkamma, likhistan till-
 värmdes av granebräddar som var ett tam tygcha
 och så breda som histan behövdes yuf och hög så brä-
 dar till antalet, dät övverblivan av brädarna skod-
 de omedelbart brännas upp och fick på inga vilkor
 användas för något annat ändamål, hyvelspån
 användes uti histan till den dödes bädd, histan
 sammansattes med smidd spik som den arbetande lik-
 histsnicksaren spålv bestälde särskilt för detta än-
 damål, dessa spikar fick icke användas för något
 annat ändamål än vad de var avsedda för, dät
 var 36 spikar till antalet och alla måste slås dit på sin plats

MINDRE TILLFÖRLITLIG

annars ham dän döde till smickaren och fodrade di
felande spikarna. dätt värhe sam var emvatt till
limbistar var tillagatt endast för dätta ändamål och
fick icke användas till några andra föremål, dät
skulle avvärkas på nedan och sägas på nyett, dänna
behandling skulle förebyggas mask och andra in-
sichter under tiden värhett big lagratt, man sålde
av dätta värhe endast för att tillvärka limbistar
utav, en bande med gran på sina ägar hade alltiol
sådant värhe för dätta ändamål på lagar, ty
manga var de som icke hade någon tillgång på
sådant trä, och de fattiga hade icke als något sådant,
prisett på dessa bräder var tre shilling styckett allti
tyugoen shilling för värhett, åtta shilling för spi-
karna, och såltan shillingen för tillvärningen,
allti förtiofem shilling dät hela för en fattig pårsan
histan gades wart med limvatten och målett trähät.

Kristan bäres ut.

3191

14

MINDRE TILFÖRLITLIGT

Kristan bäres ut, tal hålles för dän avlidne.
 Kristan bärs alltid ut med dän ändan före, varät
 fäthorna vore placerade, eller dän s. h. tilländan,
 varflär gjorde man dätta? därför: att våra färfärdar
 hade uti sin tro att tog man kristen med starän-
 dan "huvudet" före, fick dän döde icke någon ro uti
 graven, om man utan misstade hade hantla dit med
 dän avlidne, kom den avlidne bahlänges ut från li-
 nummett så kom han ätar rätt vänd, och ansågs dät
 som man icke ville vara av med dän döde, dät be-
 rättas om att man har gjort dät någon gång, vill-
 bett har fått en ödesdigar utgång, man har under
 färden till myrskogorden, man har hört sändas vagnen
 dragliorna har brustet, yulen har släpt från sine
 platssar, och hästarna fallit uti shen, allt dätta är
 beroende på att man har gått ut med likett avett
 värsitt, och icke hedrat dän döde på värdigt sätt.

tron var stark bland våra förfäder, och efter som de
 var så skeptiska och vidskräpta och hade stark tro på
 allt vad de tog sig för, gick allt uti folkborden efter
 deras tro, hinstan städ aldrig på kaln sedan lifvett var
 nedlagt uti dän dän ställes på trea bochar eller pal-
 lar, därå palla såväl som fönstar, dörrar, och annatt
 bäst i rummet deys med wänerwatten, som warin-
 komatt med jordäpplen och hyllebark på dät att icke
 någott spökligt wäsende icke skulle ha macht till att
 blötiga rummet, ty därå toe sammansatta artiklar
 war någott som allt ifrån andevärden tog avstånd
 för, och under alla förhållanden hyllebarken och allt
 som war tagett från hyllebarken hade våra förfäder
 myckett myckett förtroende för och hade uträtta
 många trollmanstar med dät, och finnes gamlingar
 ännu uti våra tider som bären hnetat hällebark
 på bröstet till skydd för ohäligheter och spöken.

Sål för den
avlidne.

3191

16

MINDRE TILLFÖRLITLIG

tal för dän avlidne höllas alltid av dän man som
hörde likvagnen, som alltid på dän tiden måste vara
en gammal och förståndig man som var mycket
präktiserad uti både väsligt och andligt hänseende
som uti sitt tal hande utmåla dän bortgångnes be-
nådshistoria och bravader på ett berämvärt sätt
lästa bättre talaren hande med sina ord förgylla
och berömma dän bortgångnes jordiska liv och
ställning under sina krafts dagar ja större utricht
hade den bortgångne till att få läst bra dän and-
ra sidan graven. Efter talett steg mahen fram till
dän dödes huvud och i rishande ton frambar sitt
sista tack och farväl, med önskaning att få återse
varandra på dän systersta dagen, alla de närmaste
upprepade samma exempel uti olika ordalag allt ef-
ter som de stodo uti nära släktshap med dän avlidne
till frågade snickaren som gjort kistan om dät var

MINDRE TILLFÖRLITLIG

någon som hade någonting att säga till dän döde
 för än han lade på lockett, dänna fråga riktade
 han till de utomstående som möjligen kunde ha nå-
 gott gammalt grått upphävarätt med dän avlidne
 och därför ställde han dän frågan till dän med de
 orden, nu är dät, dät lämpliga tillfälle till att för-
 svara eder, då hände dät att dät steg fram någon av
 gästarna, som hade något beundande på sitt samvete
 steg fram till dän döde och med hög röst frambar sin
 önskan om en hederlig och skänkslylig uppgörelse uti
 deras mellanhavanden för än de skildes åt, och bad
 om förlåtelse för vad ont han hade gjort honom, så
 att de icke hade något sådant att talas vid om på
 dän andra sidan graven där icke någon förrening
 kunde uppnås, därefter frågade snickaren om dät var
 något mer som önskhades från de närvarande så tänk
 nu på hans kunnens eviga bortgång, far i frid.

så tog snickaren ett värdigt farväl från dän döde och
 önskade honom "hänne" god ro uti sitt sista vilorum,
 där efter satte han på lofvet och slog uti de såe spihar
 på sina respektiva platser, och riktade dän så att
 de icke gick in mot liket, ty dät låg på snickarens
 ansvar om dän döde träffades av någon spih så fick
 dän döde icke någon ro uti graven, uti många fall
 fick snickaren skolden om något visade sig efter
 begravningen, dät var mycket som tillkom häuti
 man trodde att histan var färväng, att dät icke
 var ordäntligt med hyvelspan uti botten, att
 krusdyrden var för låg eller hög, att spiharna uti
 lofvet hade träffat den döde, dät var dän som hade
 gjort histan som allt dätta obehag berodde på från
 den dödes ro uti graven, och en sådan likhistan
 hade fick och sina påmennelser därom efter begravningen
 i så fall att dät var några fel med likhistan och bädolen,

MINDRE TILLFÖRLITLIG

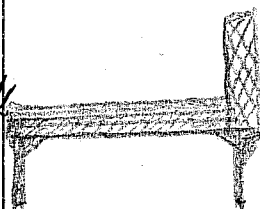
Sänghalmen

brännes

3191

19

Halmen såsom begravningsbål.
 Som var och hade ha reda på, så användes icke bolstrar
 eller madrassar under våra förfäders tid. Det viste man
 absolut icke om i allmänheten utåt landsbygden.
 men i dess ställe använde man sänghalmen så lång den
 var. Det gjorde att man ifrån mannaålder gagnade
 sina väggfästa sängträngar eller vinkelsängar med lösa
 bräddbottnar bilden här visar dess ämhet. Den het ämhet
 spikades fast uti väggen så att stugväggen och dits gavel-
 len tjänstgjorde som en sida och en gavel på sängen, och
 tillvårades utav husbonden själv efter behov uti varus
 hem. uti dessa nattlägar använde man endast sänghalmen
 till underbädd såväl hos bonden som fattigvariet, det
 är denna halmen som den döde ligger på under sin so-
 säng som ger oss anledning att tala om vad som för-
 rekom med denna halmen. Den skulle naturligtvis brän-
 nas uti all begravningsgårdarnas närvaro. —

BILDRE TILFÖRLITLIGT

däta skulle väkställas dagen efter där döde var yar
dad, och kallades gravvård, även dät dät sänsta av den av
lidnes gängsläddar och skodon fiska följa med uti bålet
de bättre parsedlar delade man ut till de falliga, däta
bät inrättades i avsicht på att man brände upp alla
dän bortgångnes efterlemnade syndar och skulle på
däta sät förmen ska och underlätta den bortgångnes
syndarejistar på yftersta dagen då man skulle fram för
lammen, man läste också några utvalda bönar och vär
sar bring bålet, till den bortgångnes fördel, då bålet
var nedbränt kom brännvinsflaskan fram och så skulle
man skäla för den bortgångnes menne för vilhet även
tal och salmsång för honom, efter dänna avslutade var
gebetygelse, vidtog den vanliga uppmaningsfarten
och påmende de närmaste sargande om att nu var all
sorg övar och dän bortgångne hade nu fått ro uti sin
grav och man hade gjort sin plökt mot dän döde efter hans önskan.

Kissens bärare

3191

21

MINDRE TILFÖRLITLIGT

Vilka pärmanar som skulle bära dän döde till graven,
 bärare åt den döde utvaldes icke några särskilda pärmanar
 dät var till stor del själuskrivett vilka som skulle bära
 dän avlidne till sitt sista vilorom, dät beordrade helt
 och hållet på släktförhållandet, de så närmaste
 manspärmanarna uti släkten var själuskriverna
 bärare vid varje släktstämman, färdt och främst till-
 kom dätta uppdrag sönnarna då föräldrar begravdes
 de två äldsta sönnarna bar vid huvudet och så uti tur
 och ordning efter ålder, om antalet så sönnar fanns uti
 färdhyen, därefter kom turen till mägarna om
 sådana fanns uti färdhyen, därefter kom turen till
 dän avlidnes bröder om sådana fanns till, därefter
 kom turen till dän avlidnes mösinar och pysskonbarn
 och så i fortsättningen så långt släktstämman väckte
 fanns icke några manliga barn eller släkttingar, då
 uttrags några av den avlidnes bräta manliga vänner,

till, att ombesörja bärringen och gravsättningen,
 skulle man bära likett till kyrkan som ofta före-
 kom under våra förfäders tid, då avståndet icke
 var allt förlångt då dät icke översteg en halv mil
 då förde man icke fram ett lik, då bar man fram
 dät, då tillfällte man 18. bärare, d. v. s. tre ombyten
 som skulle avläsa varandra under väden, hinstan
 fick icke ställas ned på marken vid ombyten
 man måste alla på en gång övertaga bärplåddarna
 vid ombytet, dock måste dät sitta begett och nära
 kyrkan till de närmaste uti släkten som skulle
 förtäta fram till kyrkhusmarna för att åter
 förtäta då präst och kloster mötte för att
 som sed var på där tiden, gå före likett fram
 till graven, den eller de närmaste uti släkten följde
 närmast intill likett, den efterkommande maken gick en-
 sam närmast sin avlidne make och de övriga uti

3191

23 /

se sin 23 B, C.

SÄNDT TILLFÖRSLICHT

slächten följde efter som de stodo dän döde nära
uti slächtförhållande och de utomstående till sist,
dä yordfästningen var övar och präst och helikare
hade lemnatt graven, tog dän älte och närmaste uti
slächten en spada och älte på hirtan tre shufflar yord
och visade något samtidigt, dätta exempel efterfölj-
des av alla slächtingar, alltefter älder och närstående
uti slächten, därefter vidtog de utomstående gästarna
som övartag spadarna och fällde graven hantade
upp och gjorde dän i ordning, dätta tillhörde begravnings-
gästarna under våra förfäders tid, dät ilag dödgä-
varen att endast öppna graven, för dätta arbete
betalade man honom ätta shilling och ett kvarter
brännvin t o m ett halvstop och man önsade att
han skulle hanta upp graven med gränt på samma-
nen, brännvin och mat som han fick var icke lön
dät var endast en sed, de ätta shilling var dät bestämda arvode,

23. Ni omtalar, att då en person lade tre skyfflar jord på kistan,

viskade han något. Vad var innebörden i det han viskade ?

23 c.

Våra föräldrar hade för sed att då prästen hade avslutat begravningsakten, trädde då närmaste anhöringen fram och nedlade tre skovlar jord på kistan, och så fortsattes dätta uti tur och ordning allt efter släktled, och till sist de utom släkten stående, vad man sade härvid dät hade bevaring med släktförhållandett, såv i ro, vi träffas åter, på den yttersta dagen, dätta språk gagnades inom äkta stånd och nära släkt, skap, guds frid, vilas övar dig, till uppståndelsens dag, även dätta språk gagnades inom släktförhållandett, en sista hälsning, från din vän, vila trygt och såv i ro, för utomstående min hälsning på din sista färd, jag hälsar dig du är dät värd, gud må dig väl bevara, i gravens tryta bär, såv till vår gud dig hållas, och ger dig evigt ro, i hemlens yuva fästen, där alla trogna skola bär, farväl min vän, vi träffas snart igen,

III

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3191

24

INDRE TILFÖRLITLIGT

graven öppnades dagen före begravningsdagen, fält jord
ned från vänstra sida under natten väntades gravöppning
för ett annat lik under påfälyande rickman, man nå-
gan till att under misstag släppa ned dät rep man
bar eller sänkte ned liket, män, då var där någon
av gästarna som inom årets slut skulle gå samma
väg d. v. s. att repen släptes ned av däm som bar vid
vänstra sidan och däm till högar drog upp däm
därför var dät ett varsel om någon till högar släp-
te sin ända, så att man fick hämta repet nere uti
graven, dät var rashigt att stiga ned uti graven
till dän döde, och ingen ville åtaga sig dät uppdraget
 därför att värn påfäddar hepte dän tron inom sig
att dän som steg ned i graven för att hämta repen
dän stod närmast doden, dätta var en viktig fråga
som distribuerades mycket på begravningarna
blan gästarna i synnerhet av släktningarna,

Själaringning

3191

25

VINDRE TILLFÖRLITLIGT

Själaringningen utfördes av kyrkvärdstaren
 då man skulle till prästen och anmäla dödsfallett hade
 man alltid med sig ett stap brännvin 1 m, ringbrän-
 vin, man bydde gärna prästen på en nobbe om
 han var såda att han tog emot spaitvaror, vilkett
 flösta prästar gjorde under dän tiden, män ringaren
 måste hava, ty det var en sådan sed på dän tiden
 som icke fick urachtas, dänna sed följde tiden
 ännu uti våra tider, dock icke till sådan bestäm-
 melserätt som under våra förfäders tid, dän som
 anmälde dödsfallett måste själv deltaga uti ring-
 ningen, de fattiga fick själaringningen frött, dock
 ringdes i så fall endast med den minsta blomman
 och endast under fäm menuter, dänna själaringning
 utförde kyrkvärdstaren på egen hand, dän minsta
 blomman gick frött under dän fäm menutar för alla lik,
 dän ännu tiden fick man betala med tre shilling. ~

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av: *P. G. Pettersson, egen ärfarenhet*

Uppteckningsår: Född år i

25 B.

Uppteckningen rör Man hade så otaligt många språk
 man gagnade vid begravningssamtal, allt efter
 som dån döde hade varit i skriftningsvärd under
 sin livstid, dänna serimani man man på uppleva
 och se av en del påmanar även uti våra dagar
 då dät intressant begravning från smaglygblarna
 där mänisharna ännu hållar de avlidna påfärdar
 nas seder och bruk uti hälgd. i synnerhet vid all-
 varsamma tilldragelser, man hade också särskilda
 språk för särskilda åldrar och stånd, kvinnoar
 och barn under under olika åldrar, o s v, m m.
 jag skall återkom uti samma fråga för att påtyd-
 ligg dät bättre under närmaste tiden.

MINDRE TILFÖRLITLIGT

dät samma betalades för dän andra blöchan räknatt
 efter tre shilling varfänte menut, doch fick man
 ärlägga dätta arvode från första menuten för dän
 stora blöchan, hade man tre blöchar och alla skulle
 gå bestämdes nio dalar, då fick ringnin pågå en
 halv timma, var dät någon särskilt hög pärnan man
 skulle ringa för fick ringnin pågå 55 minuter i så
 fall betalades två rikstalar därför, ringningen skulle
 vara värkstäd före halvtalen, anners fick man vän-
 ta till påtyande dag, framringningen skedd vid be-
 gravning då prästen och blöcharn stannade framför
 kistan utan myrparten, då blöcharn började syn-
 ga gav prästen tichen åt ringarne och blöcharn satte
 i gång, och ringningen pågick till likett ham uti gra-
 ven, dän tiden sehl var ett präst och blöcharn gick
 före likett från blöcharn fram till graven, och blö-
 charn synge under dänna frammarck under tanarna.

ANDRE TILFÖRLITLIGT

3191

27

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

som föregående teckningar visar begravdes spålsjillingar
 norr om kyrkan på särskild plats. samma förhållande
 rådde såväl för hög som för låg, för fattig som för rik.
 dät fästes icke något som helst uppseende vid om man
 hade förmelyegravar, alltså var dät någon uti en
 förmely som tog sitt eget liv så hade den sin döds-
 plats på norra sidan om kyrkan lika väl som icke
 någon förmelyegrav hade, här yardes icke något un-
 dantag för en sådan nerlig död, ty en sådan var
 ovärdig till att ligga begravna där andra naturligt
 döda människor begravdes. dätta var förhållandet
 mellan däm som døde under naturlig sjukdom och däm
 som tog sitt eget liv, däm som blev mördade, däm
 som hade drömnatt uti ensamhet så att man icke
 visste hur dät hade gått till, även rikhare hade
 samma däm övar sig, att kalas övar kyrkmuren
 och begravas på norra sidan om kyrkan.

3191
Personer, som
icke följde med
till graven.

28

SÄNDRE TILFÖRITTLIGT

Wilma medlemmar som icke följde med till graven.
 en make följde alltså med till kyrkan då dän andre
 maken begravdes, på dän dag likhet skulle få ännu bant
 visade sig icke dän efterlevande maken för än att
 var återkomna från kyrkan, modern följde icke
 sina barn till graven, en modar betedde sig på samma
 sätt som en efterlevande make, man fick icke tala med
 dän eller tala till dän dän morgon som begravningen
 ägde rum de vart alldeles uti sin ensamhet till begrav-
 ningstäterna var återkomna från kyrkan, då gick
 någon av de äldre och närmaste in uti de sörjandes
 rum och talade tröstens ord till dän sörjande samt
 ledade dän sörjande in till de församlade begrav-
 ningstäterna som var och en efter sin förmåga övar-
 svämmade dän sörjande med tröstens ord och önskade
 henne eller honom guds välsignelse under sin återstā-
 ende livstid samt taga till sig kraft med gott humör.

Dän bortgångnes plats lemnades översatt den första dagen,
 dät var så under våra färfärdars tid att om dät var
 kusbande eller kusmodern som hade lemnat dänna
 värden så skulle dera plats stå som vid bordett under
 första begravningsdagen, om dän var upptagen av nå-
 gott andeväsen hade man icke iakttaga av någon
 bland deltagarne, män gick någon av gästarna ut
 under altanmältiden, och icke lät sig bekänna, medan
 gästarna ännu sitta till bords, då fick man såhant
 se någon varelse som intagett dän översatte platsen,
 man skulle åter gå in och intaga sin plats vid bordett
 bogn och ställa fram als ingenting hänt eller förekom-
 met, och hållar yttre något om dätamma, talade
 man om dät på kvällen var gatan lert, ty då blev
 den som varit ute och sitt platsen upptagen av
 något ohänt väsen på den ledige platsen, så syns
 att dät var föga hopp om hvetts förfäddande många sade har dät.

Mäniskan efter döden, gravens vörd och planering
 ja våra förfäder hade myskett fantasifulla och allade
 avsichtar om dödsriket, vi vilja här endast anföra
 några trosexempel som dismuterades myskett vi större
 samhällen av våra förfäder om människan tillvaro
 efter dötta livet, och denna dismuteringar förkommer mäst
 på begravningar, en stor del trodde på att man genom
 andans hjälp och tillfällig förning med kroppen under
 nattetid stod upp ur sina grävar för att besöka sin
 före döden ägande rätt och ägendom för att besöka
 man förväntade och behandlade dän, samt om de hade
 något fördolt undanyönt för att se om sina gämmar
 man hade alltid för avsicht att uppvakta dän döde
 på niande natten efter begravningen, då skulle det
 visa sig om den bortgångne hade något fördolt efter
 sig, som han ville ombesörja eller låta komma till
 de efterkommande eller efterlevandes kännedom.

andra läpismot som hade lätliga ovänner efter sig
 uti livet, eller medvetna ovänner som man icke ha-
 ratt komma uti tillfälle att göra upp sina mellanhavan-
 den medan de ännu befanno sig i livet, dässa efterle-
 vande mäniskor med dätta mellanhavande fick alldrig
 någon ro på sitt sänglägar vart han då än befän sig
 så snart natten föll på vart man plågad och marer
 rodd av den döde motståndaren, så vart förhållandet
 om man befän sig ute på vandring under nattetid
 då vart man alltid förpölyd av en ond ande som
 visade sig för sin antagorist uti olika gestalter så-
 som vanlig manspärsan utan huvud, eller såsom gäst
 endast benheltets avbild, än såsom fullständig mä-
 niska såsom dän gick här på gården uti egen pärsan,
 sådant förhållande man icke bli av med för än man
 besökt den dödes grav i sällskap med en präst och där
 på kyrkogården avdacht föll och sanningsrentig beännelse. —

övar sina fel och mellanhavanden framför prästen och
dän dödes grav och själv ansvara för dän uppgörelse som
uti goda mennatt kamma till stånd medan dän bort-
gångne ännu befan sig uti livetiden, då en sådan är-
lig bekännelse var avgifven och den efterlevande mot-
ståndaren hade beditt om förlätnelse för sina hemli-
ga brott, då bad prästen den döde ligga med ro uti
sitt vilorum till den spttersta dagen, och försäkrade
den efterlevande brottslingen att bädarefter få ro
och fred för den döde antaganisten, våra förfäder
hade valt och fast för sig att dän bortflugne livsan-
dan återförenade sig med den döda kroppen vid
 vissa tillfällen var uppe och gick under vissa tider
 på dygnet, då den bortgångne hade några lätliga
 förhållningar för sig mellan han levde, som icke bli-
 vitt upplarade och krammet till andra människors
 hänedom medan han ännu vandrade här på jorden. —

120

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3191

33

Se sid 33 B.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

våra förfäder levde uti dän tron att dän odödlige
anden svävarde uti en tredje andevärld i ho bodis där
endast människandarna förvaras till yttersta da-
gen då quäl åter skola förena samma kropp och
och anda, dock under förnyad gestalt, och att anden
har icke något tvän öfver sig under dänna tid uti
hadesriket, utan för sväva omkring vart dän be-
gar, och hänigenom är uti tillfälle till att besöka den
jordiska hyddan vid sådana tider på dygnet som
endast är andarnas och de dödas vandringstid, näm-
ligen mellan kl. 12 och 1-natttid, samt att då den dö-
de är medveten om sitt tillstånd i graven och efter
dämmen vad man har att vänta på dän dagen,
att dän döde på detta sätt är medveten endast vid
andens tillkomst till sin förutvarande jordiska
hyddade kroppen, som nu ligger där nedbejdad
här uti kyrkogården, här får anden sina besök vid vissa tider.
Så var våra förfäders tro.

3191

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

24. Var det allmän folktro, att själen fanns i en tredje andevärld, Hades, till den yttersta dagen? Var det inte en åsikt, som kommit från enstaka lekmannapredikanter som t. ex.

Eder sagesman Per Gummesson?

Ja dät var och är fortfarande vår fasta tro vi som är gamla att anden har en särskild fristad till den fjerta dagen eller lammedag då då nya kroppen och anden skall återförenas och bli va ett evigt väsende. Dätta har varit våra förfäders tro på guds barmhärtiga värk med mänsknoanden på så sätt innefattat uti dän mänskliga tron. Dät är icke vår ande som lever uti oss. Dät är guds egen ande som är värt liv. Gud tagar dänna levande ande ifrån oss, och på dän grund är dän föryngsliga kroppen dödl. män gud bevarar anden utan straff till lammedag. så var våra förfäders tro. d v s. dän som trodde på ett nytt liv efter uppståndelsen. män dät var icke alla som trodde på något tillhämmande liv efter dätta

Skriv endast på denna sida!

33 B.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ja jag hinner att bekräfta kristendomsfrågan
skall jag säga en fullständig berättelse över
Pär Gummesson berättelser och berättelser
efter gammal ställ. och tro.

om gravens underhållning och ordnande.

Efter som dät varit förbjudett under våra förfäders tid
att plantera buskar och träd på gravarna utan enbart
på inhöpta och förmelyegravar som på dän tiden kallades
ärvtgravar, så var det icke brukligt att man planterade
någon andra växter än lavändell, hyrrell, isopp, och
alrodd, även alseruxten planterades på sådana gravar
där någon högt achtad försen låg begravd, dät var
icke myckett man upplade med gravarna under våra
förfäders tid, dän vanliga seden var att källa den
avlidnes namn utlacht på graven med vit sand eller
krita, dätta gagnades i stället för de traktens som
på enstaka gravar förhann, någon stenvärd för-
hann icke utan endast då någon hyrmans be-
fattningshavare begravdes eller en nämndem m fl-
sådan achtade män och deras hustrur.

Partisallning pågår i nästa sändning över samma ämne till
frågorna är besvarade över döden